

Visu Tommi Kinnunena romānu varoņi ir trausli cilvēki, ko viņu laiks nav sapratis. Tiesa gan, pēc izlasīšanas ir jādomā, vai arī mēs mūsdienās spējam saprast daudz labāk. Kinnunens meistarīgi prot radīt negaidītus pavērsienus, kas reizēm atklājas tikai caur personāža domām. Stāstījuma spriedze saglabājas līdz pašām beigām.

Suomen Kuvalehti

Atmiņas attiecības ar individuāli pieredzēto stājas dialogā ar kolektīvo traumu. Kinnunena trešajam romānam ir pārdomāta kompozīcija un uzbūve. Autors izcili prot attēlot sabiedrības attieksmi pret jebkādu atkāpi vai atšķirību.

Turun Sanomat

Kinnunens lasītājā raisa empātiju un aicina izprast. Nemaz nezinu, vai rakstniekam var būt vēl kāda svarīgāka misija. Šī ir tāda grāmata, ka mute neveras sūdzēties par vēsturisko romānu pārmērīgi lielo klāstu.

Helsingin Sanomat

Šis romāns sniedz priekšstatu par laiku, vietu un cilvēkiem. Kā melnbalts foto, kas pavīd un pazūd, kad šķirsti vecu albumu. Bet vairāk nekā gana ass, lai atstātu pēdas tajā, kurš ir apsēdies un to izlasījis.

Bokmagasinet, Klassekampen

TOMMI KINNUNEN

PINTTI

TOMMI KINNUNENS

STIKLA UPE

No somu valodas tulkojusi
Maima Grinberga

821.511.111-31

Ki 430

Tommi Kinnunen

PINTTI

Copyright © Tommi Kinnunen, 2018

First published in Finnish with the original title “Pintti”

by Werner Söderström Ltd, Finland in 2018.

Published in the Latvian language by arrangement with Bonnier Rights, Helsinki, Finland and Banke, Goumen & Smirnova Literary Agency, Sweden.

Cover design © Martti Ruokonen

Attēli © Finnish Design Museum

Priekšlapas © Tapio Wirkkala Rut Bryk Foundation Kuvastam

Tulkojums tapis, pateicoties Valsts Kultūrkapitāla fonda
radošajai stipendijai un Somijas literatūras eksporta centra
(*FILI – Finnish Literature Exchange*) atbalstam.

F I L I FINNISH
LITERATURE
EXCHANGE

Šis ir ar autortiesībām aizsargāts darbs. Darba reproducēšana vai jebkāda cita neatļauta izmantošana ir autortiesību pārkāpums. Par autortiesību pārkāpšanu ir paredzēta atbildība Krimināllikuma 148. pantā. Saskaņā ar Autortiesību likuma 69.¹ pantu persona ir arī mantiski atbildīga par visiem zaudējumiem un morālo kaitējumu, kuru tā radījusi ar autortiesību pārkāpšanu.

© Tulkojums latviešu valodā, Maima Grīnberga, 2021

© Mākslinieciskais noformējums, izdevums latviešu valodā,

Apgāds Zvaigzne ABC, 2021

ISBN 978-9934-0-9407-1

*Visiem ciemiem,
kuros joprojām versmo krāsniis*

Mitrais mežs smaržo pēc sūnām un nātrēm.

Bērni brien starp sausseržiem un zalktenēm, pārmaiņus pastumj pie malas egļu ķērpjainos zarus, lai var iziet pārējie. Viņi izvairās no meža aveņu pilnām iedobēm, lec pāri grāvjiem, kuros kaist purva purenes, met lokus ap milzīgiem laukakmeņiem. Paparžu sprauņie dzinumū liec kaklus meklētāju priekšā, un pelēkās dzilnas pārtrauc bungāšanu, kad viņi iet garām. Gaisā trīsulo atmiņas par lietu.

Viņi iet cits aiz cita kā trīs kazlēni no pasakas. Saule sijājas cauri skujām, un biezais sūnājs slāpē soļu skaņu. Reizēm viņi apstājas un ir pavisam klusi, cenšas ieklausīties mežā ap viņiem, tomēr līdz ausīm atplūst tikai putnu dziesmas, meža zīlīšu čivināšana un meža baložu dobjā dūdošana. Bet to, kuru atnākuši vest atpakaļ uz mājām, viņi nedzird.

Biezā meža puskrēsla biedē mazās māsas. Brālis to pamana un saņem abas aiz rokas. “Nav no kā baidīties,” viņš saka, un abas grib ticēt viņam, lielākajam. Brāļa plauksta šķiet silta un uzticama. Kamēr vien viņi trīs turas kopā, nekas nevar notikt – nevienam no viņiem.

No dzestruma viņi nonāk augstu koku ietvertā mazā noriņā un apsēžas saules kveldētajā zālē. Brālis reizēm rāda

uz mežu un atklāj māsām meža noslēpumus: pievērs abu uzmanību vāverei, kas viņos noskatās no milzīgas egles, vai pagriež netālā krūķļa lapu un rāda, kā tās apakšpusē tauriņa kāpurs ēd, lai kļūtu pieaudzis. Viņš noplūc cinnu un ļauj māsām ostīt tās kāta reibinošo smaržu. Māsas skatās un smejas, kopā viņi atrod pirmos meža zemenīšu ziedus.

Kad brālis piepeši pavērs skatienu uz koku galotnēm, māsas tūlīt nostājas aiz viņa kā mazi sargeņģeļi.

PIRMĀ DIENA

—

CETURTDIENA, 23.06.1949.

Šihtā

*Smalkgraudains stikla izejmateriālu maisījums,
kura galvenās sastāvdaļas
ir kvarca smilts, soda, kaļķakmens, arseniks,
kā arī metāla oksīdi, kas piešķir krāsu.*

Jusi līdz viduklim iebridis vasarīgi remdenajā upē. Lai gan vasaras sākums bija vēss, ūdens garajā un šaurajā ezerā pie muižas ir iesilis un tagad lēnītēm plūst uz lielāko. Sākumā upe izmet dažus likumus, tad aprimst un, tecēdama garām laukakmeņiem, krasta pļāvām un stikla fabrikas ēkām, tikai mazliet izvijas. Aiz fabrikas vecā brūža tā gandrīz precīzi dodas no dienvidiem uz ziemeļiem, līdz atkal uzsāk plašu pagriezienu tieši pirms ietecēšanas lielā ezera līcī.

Vispirms vīrietis krasta zālainē bija novilcis tikai praķi un kreklu un stāvējis upē gan ar biksēm, gan zābakiem kājās, attīrījis to no akmeņiem pēc fabrikas virsmeistara norādēm. Izceltos akmeņus viņš rūpīgi sarindoja, reizēm dažus apmainīja vietām, līdz tiem, pēc viņa domām, bija pareizā secība. Drīz viņš pamanīja, ka lielākie akmeņi ir gultnes dibenā, un tāpēc novilka gan virsbikses, gan noplukušos zābakus. Pelēkās apakšbikses viņš atstāja kājās un pirms brišanas upē drošības pēc paraudzījās uz augšteci, vai tik muižas kungi nav izbraukuši ar laivu.

Tieši viņu dēļ upe tiek tīrīta. Kungi gan nekad neļāvo pa upi līdz fabrikai un vispār bieži to neapmeklēja, tomēr drošības pēc fabrikas disponents bija pavēlējis

pārvietot akmeņus. Var taču gadīties, ka fabrikas īpašniekiem piepeši rodas vēlme uz laivošanu, runā, ka jaunākais mazbērns sestajā dzimšanas dienā dāvanā saņēmis smailīti.

Jusi ar kāju satausta akmeni dziļi zem ūdens, taču rokas neparko līdz tam nesniedzas. Pirksti tik tikko aizskar akmens aļģaino, slideno virsmu, taču satvert to nespēj. Viņš maina pozu, iesēžas dūņainajā upē un cenšas aplocīt ap akmeni pēdas virspusi. Tas izdodas, un dūņas, ko atsvabinājusi kājas kustība, ietek tumšajā upē kā tieva, brūna tērcīte, kas drīz pazūd straumes virpuļos.

Viņš sēž uz vietas, urķē kāju tālāk zem akmens. Gaisā jūtama krastmalas smarža un ūdens smārds, timotiņa un jāņpuķu dvesma. Jusi skatās uz apsēm pretējā krastā, kuras aug pie paša ūdens un pa kuru stumbriem agrā pavasarī cita citu trenkāja lidvāveres. Lapas nomainījušas vasaras sākuma gaišumu pret tumšumu. Aiz apsēm slejas kuplas egles. Tā zaļajām skujām ir vairāki atšķirīgi toņi, reizēm saules izdedzināta zālāja, reizēm priežu skuju, melleņu mētru vai kazrožu kātu krāsa. Viņš ir centies izskaidrot to toņus māsām, taču viņas pasauli tā neredz. Railijai nav pacietības klausīties, un Helmijai vienmēr ir kas svarīgāks, ko darīt.

– Ir gan laiki pienākuši, ka pieaugušam cilvēkam ir vaļa blenzt uz egļu zariem.

Māte gan spēja klausīties vienmēr.

Jusi nosēžas taisnāk un grūdieniem stumj kāju zem akmens. Tas izdodas, un viņš sakrusto potītes, stingri iespiež plaukstas upes dūņainajā krastā. Piepaceļ gurnus,